

ΠΡΟΣ:

- 1) Γραφείο Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Νικολάου Φίλη (Α. Παπανδρέου 37, Μαρούσι, Τ.Κ. 151 80, email: minister@minedu.gov.gr)**
- 2) Γενικό Γραμματέα Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Ιωάννη Παντή (Α. Παπανδρέου 37, Μαρούσι, Τ.Κ. 151 80, email: gengram@minedu.gov.gr)**
- 3) Γενικό Γραμματέα Δια Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς Πανσανία Παπαγεωργίου (Α. Παπανδρέου 37, Μαρούσι, Τ.Κ. 151 80, email: ggdvmng@minedu.gov.gr)**
- 4) Συνήγορο του Πολίτη (Χαλκοκονδύλη 17, Αθήνα, Τ.Κ. 104 32, email: press@synigoros.gr)**

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Θέμα: Εργασιακά ζητήματα/προβλήματα των ωρομισθίων εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Σε συνέχεια του από 22.7.2016 Υπομνήματός μας σχετικά με «Προσμέτρηση προϋπηρεσίας ωρομισθίων εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)» (συν. 1), σας παραθέτουμε επιπλέον εργασιακά ζητήματα/προβλήματα που αντιμετωπίζουμε ως ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας και παρακαλούμε για τις δικές σας κατ' αρμοδιότητα ενέργειες ώστε να επιτευχθεί άμεσα η επίλυσή τους για λόγους αξιοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Τα **Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)** είναι ευρωπαϊκός θεσμός που θεσμοθετήθηκε στην Ελλάδα με το ν. 2525/1997 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 188/Α/23.9.1997, άρθρο 5.1–5.5), μετά από υιοθέτηση πρότασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συγκεκριμένα της Γαλλίδας Επιτρόπου Edith Cresson για την προώθηση της Δια Βίου Μάθησης μέσω της σύστασης σχολείων που θα παρέχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην **εκπαίδευση του ενήλικου πληθυσμού και ιδίως της νεολαίας και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που εμφανίζουν υψηλά ποσοστά μαθητικής διαρροής** (Χατζηθεοχάρους, Π. – Γιοβάννη, Ε. –

Νικολοπούλου, Β. 2010: 36). Στον ιδρυτικό ν. 2525/1997 αναφέρεται ότι τα Σ.Δ.Ε. παρέχουν ειδικά προγράμματα ταχύρρυθμης δημοτικής και γυμνασιακής εκπαίδευσης σε νέους που έχουν υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας τους και οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει την υποχρεωτική εννιάχρονη εκπαίδευση, καθώς και ότι χορηγούν στους απόφοιτους απολυτήριο τίτλο ισότιμο προς το απολυτήριο του Δημοτικού ή του Γυμνασίου, κατά περίπτωση.

Το πρώτο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας λειτούργησε σε πειραματικό στάδιο στο Περιστερί της Αθήνας το 2000. Τα χρόνια που ακολούθησαν ιδρύθηκαν Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στα αστικά κέντρα της χώρας καθώς και παραρτήματα σε κωμοπόλεις (τμήματα εκτός έδρας), ενώ ορισμένα από αυτά λειτούργησαν μέσα σε σωφρονιστικά καταστήματα. Η λειτουργία των Σ.Δ.Ε. στηρίχθηκε εξ αρχής στη συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ελληνικό Δημόσιο (Χατζηθεοχάρους, 2010: 38. Έκθεση 2012 για τη Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα, ΥΠΠΑΙΘΠΑ – ΓΓΔΒΜ, 2013: 22–23. Κόκκοβα, 2015: 31–32, πίν. 2).

Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος των Σ.Δ.Ε. καθορίστηκε για πρώτη φορά με την Υ.Α. Γ2/2066, ΦΕΚ 943/Β/31.7.2000 «Αναλυτικά Προγράμματα Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας», μετά από γνωμοδότηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, και συμπεριέλαβε εννέα διδακτικά αντικείμενα, την ελληνική γλώσσα, τα μαθηματικά, την κοινωνική εκπαίδευση, την πολιτισμική-αισθητική εκπαίδευση, την περιβαλλοντική εκπαίδευση, την πληροφορική, την τεχνολογία, την αγγλική γλώσσα και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.

Οι προτάσεις που διατυπώθηκαν το 2003 σχετικά με το εκπαιδευτικό πλαίσιο των Σ.Δ.Ε., τη μεθοδολογία διδασκαλίας, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα και τον τρόπο αξιολόγησης των εκπαιδευομένων και της δομής (Βεκρής – Χοντολίδου, 2010) μετουσιώθηκαν στην πλειονότητά τους σε νομοθετικό πλαίσιο με την Υ.Α. 2373 «Οργάνωση και λειτουργία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας» (ΦΕΚ 1003/Β/22.7.2003, άρθρα 1-16) και τη θέσπιση διατάξεων που αφορούσαν στα ακόλουθα: την ίδρυση και τον σκοπό των Σ.Δ.Ε. (άρθρο 1), τη διάρκεια των σπουδών (άρθρο 2), τις βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά των Σ.Δ.Ε. (άρθρο 3), τη διοικητική οργάνωση (άρθρο 4), τα συμβουλευτικά όργανα (άρθρο 5), την επιλογή του προσωπικού (άρθρο 6), το πρόγραμμα σπουδών (άρθρο 7), την οργάνωση (άρθρο 8), τις αποσπάσεις των εκπαιδευτικών (άρθρο 9), την εγγραφή των εκπαιδευομένων (άρθρο 10), τη φοίτηση των εκπαιδευομένων (άρθρο 11), την αξιολόγηση (άρθρο 12), τη συνεργασία των Σ.Δ.Ε. με τους Ο.Τ.Α. (άρθρο 13), τη γραμματειακή υποστήριξη

των Σ.Δ.Ε. (άρθρο 14), τη Βιβλιοθήκη (άρθρο 15) και τα βιβλία-έντυπα διοικητικού χαρακτήρα.

Σύμφωνα πάντοτε με την παραπάνω Υπουργική Απόφαση, σκοπός του εκπαιδευτικού προγράμματος των Σ.Δ.Ε. είναι η προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των εκπαιδευομένων και η αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησής τους. Επιμέρους στόχοι είναι α) η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης των νεανικού ενήλικου πληθυσμού, β) η επανασύνδεση των εκπαιδευομένων με την εκπαίδευση και τα συστήματα κατάρτισης, γ) η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των εκπαιδευομένων ώστε να αποκτήσουν γνώσεις, ικανότητες και στάσεις που θα τους βοηθήσουν στην κοινωνική ένταξη και ανέλιξη, και δ) η συμβολή στην ένταξη των εκπαιδευομένων στον χώρο της εργασίας.

Ως βασικές αρχές του εκπαιδευτικού προγράμματος των Σ.Δ.Ε. τίθενται α) η ευελιξία του εκπαιδευτικού προγράμματος ώστε να προσαρμόζεται στις ανάγκες, τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων και να εξασφαλίζει την ενεργό συμμετοχή τους, β) η ολιστική προσέγγιση των αναγκών των εκπαιδευομένων με την παροχή υποστηρικτικού και συμβουλευτικού έργου σε όλους τους τομείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες (οικογένεια, εργασία, κοινωνικός περίγυρος), και γ) η επάρκεια του εκπαιδευτικού και επιστημονικού προσωπικού (εκπαιδευτικός, εκπαιδευτής, σύμβουλος ψυχολόγος και σύμβουλος σταδιοδρομίας), ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του προγράμματος και στην πολυπλοκότητα των καθηκόντων του.

Το πλαίσιο εκπαιδευτικής λειτουργίας των Σ.Δ.Ε. καθορίζεται με βάση τις αρχές της Δια Βίου Μάθησης (Βεργίδης, 2010α) και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κόκκος, 2005. Κόκκος, 2011) καθώς και τα βασικά χαρακτηριστικά αντίστοιχων ευρωπαϊκών σχολείων (Ανάγνου – Νικολοπούλου, 2007). Οι κύριες κατευθύνσεις αφορούν στη συνεργασία των Σ.Δ.Ε. με κοινωνικούς φορείς, στην υιοθέτηση σύγχρονων παιδαγωγικών αντιλήψεων και εκπαιδευτικών μεθόδων που εστιάζουν στις ανάγκες, στα ενδιαφέροντα και στις ικανότητες των εκπαιδευομένων, στην καλλιέργεια βασικών γνωστικών δεξιοτήτων (γραφή, ανάγνωση, αρίθμηση, ξένη γλώσσα, πληροφορική), κοινωνικών δεξιοτήτων και στάσεων που ενισχύουν την ιδιότητα του ενεργού και υπεύθυνου πολίτη, και στη διαμόρφωση ευέλικτου προγράμματος με τοπική διάσταση ώστε να αξιοποιούνται ευρέως οι κοινωνικοί χώροι και η συσσωρευμένη σε αυτούς κοινωνική εμπειρία (Τσάφος – Χοντολίδου, 2010. Κρίβας – Καγκαλίδου, 2010).

Για πρώτη φορά υιοθετείται στα Σ.Δ.Ε. η αρχή των *πολυγραμματισμών* (multiliteracies) στη συγκρότηση του προγράμματος σπουδών από τον σύλλογο διδασκόντων (Χατζησαββίδης, 2005. Χατζησαββίδης, 2007β. Χατζησαββίδης, 2009). Η έννοια των *πολυγραμματισμών* αφορά στην αντίληψη ότι ο σύγχρονος εγγράμματος πολίτης οφείλει να είναι εξοικειωμένος με αντικείμενα/επιστημονικά πεδία πέραν της γραφής, της ανάγνωσης και των αριθμητικών υπολογισμών, να διαθέτει κριτική αντίληψη και μεταγνωστικές και κοινωνικές δεξιότητες που να του επιτρέπουν να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις απαιτήσεις, τις ανάγκες και τα προβλήματα του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι (Χοντολίδου, 2010α. Χοντολίδου, 2010β).

Στον βασικό πυρήνα του προγράμματος σπουδών περιλαμβάνονται ο γλωσσικός γραμματισμός (literacy), με εξειδίκευση στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ο αριθμητικός γραμματισμός (numeracy) και ο πληροφοριακός γραμματισμός (information technology literacy and computer literacy). Συμπληρωματικά διδάσκονται ο περιβαλλοντικός, επιστημονικός και κοινωνικός γραμματισμός καθώς και η πολιτισμική-αισθητική αγωγή που σχετίζεται με την ελεύθερη έκφραση των εκπαιδευομένων μέσω των τεχνών και του αθλητισμού. Ιδιαίτερα έμφαση δίνεται στην ποιοτική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου μέσω της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε κάθε ευκαιρία του προγράμματος, στον γλωσσικό γραμματισμό, στα σχέδια εργασίας (projects) και στην πολιτισμική-αισθητική αγωγή (Χατζησαββίδης, 2010β. Χοντολίδου, 2010γ).

Στον ρόλο του εκπαιδευτικού των Σ.Δ.Ε. προσδίδεται παιδαγωγικός, ερευνητικός και συμμετοχικός χαρακτήρας. Ο εκπαιδευτικός δεν περιορίζεται στον διδακτικό ρόλο του αλλά διαγιγνώσκει τις μορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευομένων, διαμορφώνει ευέλικτο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, αξιολογεί, ερευνά και αξιολογεί τρόπους επίλυσης προβλημάτων, σχεδιάζει και παράγει διδακτικό υλικό ή προσαρμόζει και αξιοποιεί το υπάρχον. Επίσης, εφαρμόζει εξατομικευμένη διδασκαλία στα γνωστικά πεδία στα οποία κρίνεται ότι απαιτείται ενίσχυση (Χατζηθεοχάρους – Γιοβάννη – Νικολοπούλου, 2010: 49–55. Γιοβάννη-Σιαφαρή – Χατζηθεοχάρους, 2013).

Για την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων προτείνονται εναλλακτικές μέθοδοι μέσω φακέλων υλικού, σχεδίων δράσεων, συνθετικών εργασιών και αυτοαξιολογήσεων ή ομαδικών αξιολογήσεων. Η αξιολόγηση είναι περιγραφική και αφορά στον βαθμό ανταπόκρισης του εκπαιδευόμενου (προετοιμασία, αυτοεκτίμηση,

πρωτοβουλία, ενεργητική συμμετοχή, συνεργατικότητα) και στο ενδιαφέρον του για μάθηση (Βεργίδης, 2010β. Κατσαρού, 2010. Κατσαρού – Τσάφος, 2010. Χατζηθεοχάρους – Γιοβάννη – Νικολοπούλου, 2010: 106–123).

Με τον ν. 3369/2005 «Συστηματοποίηση της Δια Βίου Μάθησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 171/Α/6.7.2005, άρθρα 2.1, 6.1α, 6.2, 6.3) διευκρινίζεται ότι τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας συγκαταλέγονται στους φορείς παροχής δια βίου εκπαίδευσης σε άτομα που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και σε αποφοίτους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την έγκριση υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ορίζεται ο σχεδιασμός του που περιλαμβάνει το εκπαιδευτικό αντικείμενο και το χορηγούμενο πιστοποιητικό, τη διάρθρωση και διάρκεια του προγράμματος, τον αριθμό των εκπαιδευομένων, το κόστος υλοποίησης και τις πηγές χρηματοδότησης. Επιπλέον, αναφέρεται ότι το εκπαιδευτικό περιεχόμενο οφείλει να έχει καινοτόμο χαρακτήρα, να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες κοινωνικές και οικονομικές προτεραιότητες και στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, και οι εκπαιδευτές και εκπαιδευτικοί να είναι πιστοποιημένοι.

Με την Υ.Α. 260 «Οργάνωση και Λειτουργία των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας», ΦΕΚ 34/Β/16.1.2008 (άρθρα 1-13), γίνεται επικαιροποίηση του σκοπού, των στόχων, των βασικών αρχών και των χαρακτηριστικών των Σ.Δ.Ε. Στο πρόγραμμα σπουδών διατυπώνονται πλέον με ακρίβεια και σαφήνεια οι επτά συνολικά γραμματισμοί, οι οποίοι αντιμετωπίζονται ισοδύναμα με τον γλωσσικό, αριθμητικό και πληροφορικό γραμματισμό. Η ποιοτική διαχείριση του ελεύθερου χρόνου μέσω της τέχνης και του αθλητισμού εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Ωστόσο, η κατάρτιση του εκπαιδευτικού προγράμματος δεν γίνεται πλέον από τον σύλλογο διδασκόντων αλλά από την αρμόδια υπηρεσία Μελετών και Εκπαιδευτικού σχεδιασμού της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η συγκεντρωτική αυτή τάση αντανακλάται και στη θέσπιση αυστηρότερων όρων σχετικά με τον χαρακτηρισμό μιας σχολικής μονάδας ως βιώσιμης.

Στο ν. 3879/2010 «Ανάπτυξη της Διά Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 163/Α/21.9.2010, άρθρα 3, 6, 19, 26) διευκρινίζεται ότι τα Σ.Δ.Ε. ως φορέας της Δια Βίου Μάθησης ανήκει στις δομές του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος που παρέχουν γενική εκπαίδευση (βλ. και Κόκκος, 2005: 40)· αρμόδια αρχή για την οργάνωση, λειτουργία και διαχείρισή τους καθίσταται η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.). Επίσης, γίνεται λόγος για τη διασφάλιση της ποιότητας της δια βίου μάθησης με τη συγκρότηση συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και

των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Σ.Δ.Ε και διασαφηνίζονται εργασιακά θέματα των εκπαιδευτικών των Σ.Δ.Ε. Με τον ν. 4186/2013 «Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις», ΦΕΚ 193/Α/17.9.2013, άρθρα 26.1, 26.6α, 27, 47) τίθενται ζητήματα διοικητικής φύσεως και στελέχωσης των Σ.Δ.Ε.

Στο ν. 4264/2014 και συγκεκριμένα στο άρθρο 47 «Ρύθμιση Θεμάτων Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης», ΦΕΚ 118/Α/15.5.2014, επισημαίνεται η αναγκαιότητα έκδοσης Κανονισμού Οργάνωσης και Λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας προκειμένου να ρυθμιστούν όλα τα θέματα που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία τους, οι βασικές αρχές και τα χαρακτηριστικά τους, τα προγράμματα εκπαίδευσης και η διάρκειά τους, η διοίκηση και στελέχωση, η μοριοδότηση των εκπαιδευτών, η αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση δομών, προγραμμάτων, εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων, η υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού, η διαδικασία και ο τρόπος εγγραφών και μετεγγραφών, η έναρξη και λήξη του εκπαιδευτικού έτους, τα υπηρεσιακά έντυπα και οποιαδήποτε λοιπά θέματα λεπτομερειακού χαρακτήρα τα οποία αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία τους.

Με την Υ.Α. 5953 «Κανονισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)», ΦΕΚ 1861/Β/8.7.2014 (άρθρα 1–14), ουσιαστικά επικαιροποιήθηκε ο παλαιότερος κανονισμός, του 2008, με ενσωματωμένες όμως νεότερες διατάξεις που αφορούν διοικητικά ζητήματα.

Μετά από την παραπάνω επισκόπηση του εκπαιδευτικού θεσμού των Σ.Δ.Ε., σας παραθέτουμε τα εργασιακά ζητήματα/προβλήματα που αντιμετωπίζουμε ως ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί Σ.Δ.Ε. και τα οποία επιζητούν άμεση επίλυση για λόγους αξιοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης:

1. Προσμέτρηση προϋπηρεσίας ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. στον Πίνακα Αναπληρωτών και Ωρομισθίων (βλ. αναλυτικά το από 22.7.2016 Υπόμνημα, συν. 1). Σας καλούμε να αναθεωρήσετε την τροποποίηση του άρθρου 38 παρ. 3 του ν. 4351/2015 (ΦΕΚ 169/Α΄/4.12.2015), με την οποία επιχειρείται η μείωση της προϋπηρεσίας των ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. που έχει αποκτηθεί κατά την εκπαιδευτική περίοδο 2010-2016 (4 ώρες ανά εβδομάδα για την περίοδο 2010-2012/2013, και 8 ώρες ανά εβδομάδα για την περίοδο 2013/2014-2016). **Η μείωση που υφιστάμεθα στην προσμέτρηση του πραγματικού χρόνου προϋπηρεσίας μας**

στον Πίνακα Αναπληρωτών και Ωρομισθίων συνιστά μια ακόμη κατάφορη αδικία σε βάρος μας, καθώς κατά την περίοδο 2010-2016 μεγάλη ζημία και βλάβη μας συνέβη από πλευράς μισθολογικής κατάστασης και ασφαλιστικής κάλυψης (υπαγωγή στον ΟΑΕΕ, υψηλές ασφαλιστικές εισφορές, χαμηλές αμοιβές), με συνέπεια τη διατάραξη της ομαλής επαγγελματικής μας πορείας, του βιοπορισμού και συνακόλουθα της αξιοπρεπούς διαβίωσής μας. Ουσιαστικό κίνητρο εργασιακής μας απασχόλησης την εν λόγω περίοδο υπήρξε η προσδοκία της προσμέτρησης της προϋπηρεσίας μας στο ήμισυ του υποχρεωτικού ωραρίου του νεοδιόριστου εκπαιδευτικού του οικείου κλάδου (11 ώρες για την περίοδο 1999-2012/2013 και 12 ώρες για την περίοδο 2013/2014-2016), σύμφωνα με την τότε ισχύουσα νομοθεσία.

2. Προσμέτρηση προϋπηρεσίας ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. σε Διαγωνισμούς του Α.Σ.Ε.Π. Σε μελλοντική προκήρυξη διαγωνισμού του ΑΣΕΠ για την πλήρωση θέσεων μονίμων εκπαιδευτικών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, **η προϋπηρεσία εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. που έχει αποκτηθεί μετά την 01-09-2010 δεν προσμετράται ως κριτήριο αξιολόγησης.** Αναλυτικότερα, στην Υ.Α. 112158/Ε2, ΦΕΚ 2133/Β'/11.7.2016, κεφάλαιο Β', Ενότητα 2, παρ. 2 (σελ. 23337) αναφέρεται ότι *«Η κατά τα ανωτέρω προϋπηρεσία (βλέπε Ενот. 1) η οποία προσφέρεται μετά την 01-09-2010, προσμετράται στους τελικούς πίνακες κατάταξης εκπαιδευτικών του διαγωνισμού του Α.Σ.Ε.Π. του άρθρου 3 του Ν. 3848/2010 μόνον εφόσον η πρόσληψη έγινε από τους ενιαίους πίνακες αναπληρωτών και ωρομισθίων ή πρόκειται για προϋπηρεσία εκπαιδευτικών προσφερθείσα σε ιδιωτικά σχολεία Α/θμιας ή Β/θμιας Εκπ/σης ή σε χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή σε πειραματικά και πρότυπα σχολεία (άρθρο 9, παρ. 7 του Ν. 3848/2010, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37, παρ. 3 του Ν. 4351/2015 και ισχύει)».*

Σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, **α)** Υ.Α. 5953 ΦΕΚ 1861/Β/8.7.2014 άρθρο 7 παρ. 3, **β)** ν. 4186/2014, ΦΕΚ 193/Α/17.9.2013 άρθρο 27 παρ. 15ε, **γ)** Υ.Α. 260, ΦΕΚ 34/Β/16.1.2008, άρθρο 7 παρ. 6 και **δ)** Υ.Α. 2373, ΦΕΚ 1003/Β/22.7.2003, άρθρο 6., μετά από απόφαση του εκάστοτε Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων για την προκήρυξη θέσεων εκπαιδευτικών από τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης και τον εποπτευόμενο φορέα ΙΝΕΔΙΒΙΜ (πρώην ΙΔΕΚΕ), **έχει πραγματοποιηθεί σε ετήσια βάση η επιλογή και πρόσληψή μας ως ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. από Ειδικούς Πίνακες Κατάταξης και με ειδικά κριτήρια αξιολόγησης, όπως i)** ακαδημαϊκά προσόντα (πτυχίο, μεταπτυχιακό δίπλωμα

ειδίκευσης, διδακτορική διατριβή) και ειδικότερα σπουδές στην Εκπαίδευση Ενηλίκων, γνώση ξένων γλωσσών και νέων τεχνολογιών, **ii)** επιμόρφωση στη διδασκαλία των Σ.Δ.Ε., στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και στο διδακτικό αντικείμενο ανά κλάδο και ειδικότητα, και **iii)** προϋπηρεσία στην τυπική εκπαίδευση και ειδικότερα στα Σ.Δ.Ε. καθώς και στις δομές της Δια Βίου Μάθησης.

Για τους παραπάνω νόμιμους και δίκαιους λόγους καθώς και για την ισότιμη μεταχείρισή μας μεταξύ όμοιων επαγγελματικών ομάδων (εκπαιδευτικών), αιτούμαστε η προϋπηρεσία των ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. να προσμετράται στο σύνολό της σε διαγωνισμούς του Α.Σ.Ε.Π.

3. Επιλογή εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού Σ.Δ.Ε. Όπως γνωρίζετε, το εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στα Σ.Δ.Ε, εκπαιδευτικοί μόνιμοι αποσπασμένοι ή με ανάθεση υπερωριακής διδασκαλίας, αναπληρωτές και ωρομίσθιοι, ορίζεται **α)** στο άρθρο 5 του ΦΕΚ 1861/Β/8.7.2014, **β)** στο άρθρο 6 του ν. 3787/2008 (ΦΕΚ 159/Α'/1.8.2008), **γ)** στα άρθρα 8 και 9 της Υ.Α. 2323/2003 (ΦΕΚ 1003/Β'/22.7.2003) και **δ)** στο άρθρο 5 παρ. 4 και 5 του ν. 2525/1997 (ΦΕΚ 188/Α'/23.9.1997). Η επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, βάσει του ΦΕΚ 1861/Β/8.7.2014 άρθρο 7 παρ. 3, γίνεται «Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία εκδίδεται κατόπιν εισήγησης του Γενικού Γραμματέα ΔΒΜ, εξειδικεύονται τα κριτήρια επιλογής των αποσπασμένων και των ωρομισθίων εκπαιδευτικών για τα Σ.Δ.Ε. (ν. 4186 άρθρο 27 παρ. 15ε)». **Ωστόσο, η διαδικασία επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Δ.Ε. γίνεται με όρους άνισης μεταχείρισης.** Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται κύμα αθρόων αποσπάσεων μόνιμων εκπαιδευτικών στα Σ.Δ.Ε. χωρίς να πληρούνται τα κριτήρια επιλογής που ισχύουν για τους ωρομίσθιους εκπαιδευτικούς Σ.Δ.Ε. Οι τελευταίοι έχουν γνωρίσει κατά το χρονικό διάστημα 2003–2015 αρκετές μεταβολές στα κριτήρια επιλογής (π.χ. μοριοδότηση συνέντευξης, επιστημονικών δημοσιεύσεων, συμμετοχών σε επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες κ.ά.), με πιο πρόσφατες αυτές του σχολικού έτους 2015–2016 (βλ. Υ.Α. Κ1/161890/13.10.2015), για τις οποίες (υψηλότερη μοριοδότηση κοινωνικών κριτηρίων, πιστοποιητικό εκπαιδευτικής επάρκειας εκπαιδευτή ενηλίκων της μη τυπικής εκπαίδευσης) υπήρξαν έντονες αντιδράσεις (βλ. την από 27.10.2015 επιστολή-καταγγελία ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. που δημοσιεύθηκε στα Μ.Μ.Ε.). **Η κατάσταση αυτή έχει ως συνέπεια την απαξίωση του καινοτόμου ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού θεσμού των Σ.Δ.Ε., για την ομαλή λειτουργία του**

οποίου και τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης απαιτείται η θεσμοθέτηση σταθερής αξιολογικής διαδικασίας στην επιλογή εκπαιδευτικού προσωπικού. Η πολυετής εκπαιδευτική εμπειρία και προϋπηρεσία στα Σ.Δ.Ε. και οι σχετικές επιμορφώσεις επάνω σε θέματα των Σ.Δ.Ε. και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων αποτελούν αξιοκρατικά εχέγγυα για την εκπαιδευτική επάρκεια του εκπαιδευτικού προσωπικού. Επομένως, λαμβάνοντας υπόψη ότι α) τα Σ.Δ.Ε. υπάγονται στην τυπική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, απευθύνονται σε ειδική πληθυσμιακή ομάδα, ενήλικες και μάλιστα ευάλωτες κοινωνικές ομάδες ενηλίκων που διαβιώνουν υπό δύσκολες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, και περιλαμβάνουν ειδικές εκπαιδευτικές μεθόδους και προγράμματα, τα οποία υποστηρίζονται από τον επιστημονικό κλάδο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, με κύριο πανεπιστημιακό φορέα στην ελληνική επικράτεια το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και συγκεκριμένα το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Ενηλίκων της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ε.Α.Π., και β) εκπαιδευτικό προσωπικό διαθέτει i) μακρά προϋπηρεσία στην τυπική εκπαίδευση και ειδικότερα στα Σ.Δ.Ε. καθώς και στις δομές της Δια Βίου Μάθησης, και ii) επιμόρφωση στη διδασκαλία των Σ.Δ.Ε., στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και στο διδακτικό αντικείμενο ανά κλάδο και ειδικότητα, καλείστε να αναπροσαρμόσετε τη διαδικασία επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού των Σ.Δ.Ε., με όρους ισότιμης μεταχείρισης και αξιοκρατίας, διασφαλίζοντας παράλληλα την παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης για τους ενήλικες εκπαιδευόμενους. Ειδικότερα, όσον αφορά στην επιλογή αναπληρωτών ή ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε., αυτή θα μπορούσε να γίνεται **βάσει των προαναφερθέντων κριτηρίων επιλογής**. Πρόκειται για την πλέον αξιοκρατική διαδικασία αξιολόγησης που πιστοποιεί την επάρκεια του εκπαιδευτικού προσωπικού και προάγει την αξιοκρατική στελέχωση των Σ.Δ.Ε. Η μακρά προϋπηρεσία των ωρομισθίων στα Σ.Δ.Ε. αποτελεί μορφωτικό κεφάλαιο που θα πρέπει άμεσα να αξιοποιηθεί και να αποδώσει καρπούς για κοινωνική συνοχή, ευημερία και ανάπτυξη.

4. Εργασιακή εξομοίωση του μη μόνιμου εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετεί στα Σ.Δ.Ε. και στις λοιπές δομές της τυπικής εκπαίδευσης (Γυμνάσια, Λύκεια). Επισημαίνεται ότι οι ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί Σ.Δ.Ε. από το σχολικό έτος 2010-2011 μέχρι και το σχολικό έτος 2015-2016 έχουμε εργαστεί **με συμβάσεις μίσθωσης έργου**, γεγονός που επηρέασε κατά το χρονικό διάστημα 2011-2014/2015 δυσμενώς τη μισθολογική μας κατάσταση και τον τρόπο ασφαλιστικής μας κάλυψης.

Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. 1 του ν. 3996/2011 οι απασχολούμενοι με σύμβαση μίσθωσης έργου, όπως οι εκπαιδευτικοί Σ.Δ.Ε., υποχρεώθηκαν να υπαχθούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε., με συνέπεια οι ασφαλιστικές εισφορές να υπερβαίνουν τις χαμηλές αμοιβές τους. Η εξουθενωτική κατάσταση που αντιμετωπίσαμε στο παρελθόν από πλευράς μισθολογικού και ασφαλιστικού έχει πλέον διευθετηθεί με το άρθρο 46 του ν. 4331/2015, ΦΕΚ 69/Α'/2.7.2015, το οποίο έλαβε υπόψη την με αριθμ. πρωτ. 181214/35633/8.7.2014 Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη.

Επομένως, για λόγους ισότιμης και δίκαιης μεταχείρισης του εκπαιδευτικού προσωπικού απαιτείται εργασιακή εξομοίωση σε όλα τα επίπεδα:

1. Η προσμέτρηση του πραγματικού χρόνου προϋπηρεσίας μας ως ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. στον Πίνακα Αναπληρωτών και Ωρομισθίων.

2. Η προσμέτρηση του πραγματικού χρόνου προϋπηρεσίας μας ως ωρομισθίων εκπαιδευτικών Σ.Δ.Ε. σε διαγωνισμούς του Α.Σ.Ε.Π.

3. Σε συνέχεια των ανωτέρω, απαιτείται η αναδρομική ταύτιση του όρου «ωρομίσθιοι Σ.Δ.Ε.» με τον όρο «αναπληρωτές πλήρους ή μειωμένου ωραρίου», όπως ο τελευταίος ορίζεται βάσει του ισχύοντος εβδομαδιαίου προγράμματος εργασίας στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο).

4. Η επιλογή και πρόσληψη εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού στα Σ.Δ.Ε. με κριτήρια τη μακρά προϋπηρεσία, που αποτελεί πολύτιμο μορφωτικό κεφάλαιο για τον εκπαιδευτικό και το εκπαιδευτικό σύστημα, και τις σχετικές επιμορφώσεις. Αυτή η επιλογή να γίνεται με κοινά κριτήρια για μόνιμους και μη μόνιμους υποψήφιους εκπαιδευτικούς Σ.Δ.Ε.

5. Ο δραστικός περιορισμός των αποσπάσεων μονίμων εκπαιδευτικών στα Σ.Δ.Ε. τουλάχιστον μέχρι οι τελευταίοι να μπορούν να ανταποκριθούν στα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που απαιτεί η Εκπαίδευση Ενηλίκων – και ειδικότερα η διδασκαλία στα Σ.Δ.Ε. Σημειωτέον ότι τα προσόντα αυτά έχουν ήδη εξασφαλιστεί από τους ωρομίσθιους, σε ανώτερο επίπεδο, μέσω της πολυετούς εμπειρίας και εξειδικευμένης επιμόρφωσης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων και ειδικά στα Σ.Δ.Ε. Άλλωστε, η παρουσία των μονίμων εκπαιδευτικών στο «φυσικό» τους χώρο (δηλ. στα σχολεία ανηλίκων) είναι πολύ πιο αποδοτικός τόσο για τους ίδιους (εξειδίκευση) όσο και για το Κράτος (οικονομία & περιορισμός της αιμορραγίας/διαρροής χρήσιμου και απαραίτητου εκπαιδευτικού

προσωπικού από τα σχολεία ανηλίκων). Η λογική των αποσπάσεων στα ΣΔΕ μόνο με πελατειακά κριτήρια πρέπει να παύσει πλέον διαπαντός.

6. Η μετατροπή των συμβάσεών μας από μίσθωσης έργου σε ορισμένου χρόνου, με τα αντίστοιχα εργασιακά και ασφαλιστικά ευεργετήματα, όπως η δυνατότητα εργασίας και με την ιδιότητα του αναπληρωτή, εφόσον γίνεται υπέρβαση του οκταώρου σε εβδομαδιαία βάση για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών, και η μείωση στη φορολόγηση της χαμηλότερης αμοιβής μας.

7. Η έγκαιρη απόδοση των ασφαλιστικών μας δικαιωμάτων (ένσημα κ.λ.π.).

8. Η έγκαιρη & πλήρης λειτουργία των Σ.Δ.Ε., κάτι που προαπαιτεί την έγκαιρη πρόσληψή μας σε αυτά.

9. Η κατάργηση του ασυμβίβαστου εργασίας ωρομισθίου εκπαιδευτή ενηλίκων σε διαφορετικές δομές (π.χ. Σ.Δ.Ε. και Δ.Ι.Ε.Κ.) του ιδίου φορέα (ΙΝΕΔΙΒΙΜ).

Μετά τα παραπάνω, σας καλούμε να ικανοποιήσετε τα δίκαια και νόμιμα αιτήματά μας προσβλέποντας στο κράτος δικαίου.

Οι υπογράφωντες Εκπαιδευτικοί Β/θμιας Εκπαίδευσης

Νεκτάριος Σκάγκος, ΠΕ02 (email: nskagkos@gmail.com, τηλ. 6973023643),
Λακωνία

Γεώργιος Σπυρόπουλος, ΠΕ03 (email: spyropoulosg@yahoo.gr, τηλ. 6977530547),
Μεσσηνία

Αλίκη Βασιλάκου, ΤΕ 16 (email: alikivasilakou@gmail.com, τηλ. 6939150512),
Αττική

Ασπασία Δαλακούρα, ΠΕ06 (email: dalakura_aspasia@hotmail.com, τηλ. 6973493039), Λακωνία

Αναστασία Τζανετάκου, ΤΕ 16 (email: anatzan2010@windowslive.com, τηλ. 6947209589), Λακωνία

Παναγιώτης Σκούρας, ΠΕ 14.04 (email: pskouras@windowslive.com, τηλ. 6948384430), Μεσσηνία

Αρετή Παπανδρικοπούλου, ΠΕ03 (email: mamtoux@hotmail.com, τηλ. 6942402314), Αχαΐα

Παναγιώτα Γκότση, ΠΕ02 (email: totagotsi@gmail.com, τηλ. 6974144377), Ροδόπη

Χαβιαράς Γεώργιος, ΠΕ 02 (email: ghavy@hotmail.com), Ροδόπη

Χρήστος Ε. Παπαδόπουλος, ΠΕ03 (email: papxr@hotmail.com, τηλ. 6970835318), Ροδόπη

Αναστασία Καρρά, ΠΕ 04.02 (email: karrachatz@gmail.com, τηλ. 6976111073), Ροδόπη

Μαρία Αϊβαζίδου, ΠΕ 06 (email: aivazidoumaria@hotmail.com, τηλ. 6942580045), Ροδόπη

Βασιλική Ελευθεράκη, ΠΕ10 (email: beleftheraki@yahoo.gr, τηλ. 6932020957), Ροδόπη

Ευαγγελία-Ελένη Θωμαΐδου, ΠΕ13 (email: evageliathom@yahoo.gr, τηλ. 6936984123), Ροδόπη

Σοφία Σαλπυγγίδου, ΠΕ06 (email: sofiasalpi@gmail.com, τηλ. 6974707842), Ροδόπη

Κώστας Φαγογένης, ΠΕ10 (email: kfagogenis@gmail.com, τηλ. 6973003283), Κέρκυρα

Μάγδα Κυπριώτη, Π10 (email: kmagdalen2@hotmail.com, τηλ. 6948303713), Κέρκυρα

Θωμάς Σκληρού, ΠΕ 12.13 (email: thomaisklirou@gmail.com, τηλ. 6974632110), Κέρκυρα

Ευαγγελία Μάϊνου, ΠΕ 02 (email: evangeliamain@yahoo.gr, τηλ. 6978963411), Θεσσαλονίκη

Νίκος Τζήκαλος, ΠΕ12.13 (email: ntklos@yahoo.gr, τηλ. 6974430367), Θεσσαλονίκη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Νομοθεσία

- Ν. 2525/1997, ΦΕΚ 188/Α/23.9.1997, άρθρο 5.1–5.5
- Υ.Α. Γ2/2066, ΦΕΚ 943/Β/31.7.2000
- Υ.Α. 2373, ΦΕΚ 1003/Β/22.7.2003, άρθρα 1-16
- Ν. 3369/2005, ΦΕΚ 171/Α/6.7.2005, άρθρα 2.1, 6.1α, 6.2, 6.3
- Υ.Α. 260, ΦΕΚ 34/Β/16.1.2008, άρθρα 1-13
- Ν. 3879/2010, ΦΕΚ 163/Α/21.9.2010, άρθρα 3, 6, 19, 26
- Ν. 4186/2013, ΦΕΚ 193/Α/17.9.2013, άρθρα 26.1, 26.6αα, 27, 47
- Ν. 4264/2014, ΦΕΚ 118/Α/15.5.2014, άρθρο 47
- Υ.Α. 5953, ΦΕΚ 1861/Β/8.7.2014, άρθρα 1–14

Β. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Ανάγνου Ε., Νικολοπούλου Β. (2007). Το πρόγραμμα σπουδών στα ΣΔΕ. Στο: Κουτρούμπα, Κ. – Νικολοπούλου, Β. – Χατζηθεοχάρους, Π. (επιμ.). *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Μια εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας – Πρακτικά Απολογιστικού Συνεδρίου ΣΔΕ Β΄ Φάσης Αθήνα 23-24 Ιουνίου 2006*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Βεκρής, Λ. (2010). Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: Ένα ευρωπαϊκό πειραματικό πρόγραμμα κατά του κοινωνικού αποκλεισμού – η ελληνική εκδοχή. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 15-24). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Βεκρής, Λ. – Χοντολίδου, Ε. (επιμ.) (2010). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Βεργίδης, Δ. (2010α), Δια Βίου εκπαίδευση, εκπαιδευτική πολιτική και Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές*

- Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 27-32). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Βεργίδης, Δ. (2010β). Εξωτερική διαμορφωτική αξιολόγηση του προγράμματος. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 63-70). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Γιοβάννη-Σιαφαρή, Ε. – Χατζηθεοχάρους, Π. (φιολ. επιμ.) (2013). *Οδηγός Εκπαιδευτικού Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας*. Επιτροπή Παρακολούθησης και Στήριξης του Εκπαιδευτικού Έργου των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης.
- Freire, P. (1974). *Η Αγωγή του Καταπιεζομένου*. Αθήνα: Ράππας.
- Καραλής, Θ. (2005). *Σχεδιασμός, διοίκηση, αξιολόγηση προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων*, τόμος Β', Σχεδιασμός προγραμμάτων. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κατσαρού, Ε. (2010). Αξιολόγηση των εκπαιδευομένων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 45-51). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Κατσαρού, Ε. – Τσάφος, Β. (2010). Ανάπτυξη διαδικασιών εσωτερικής αξιολόγησης στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 55-61). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Κόκκοβα, Ε. (2015). *Το προφίλ των εκπαιδευτικών των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας του Νομού Θεσσαλονίκης και η σύνδεσή του με τις Θεωρίες Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Μεταπτυχιακή εργασία. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής – Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών – Ειδίκευση Δια Βίου Μάθησης.

- Κόκκος, Α. (2005). *Μεθοδολογία εκπαίδευσης ενηλίκων*. τόμος Α', *Θεωρητικό πλαίσιο και προϋποθέσεις μάθησης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Α. (2011). *Σύγχρονες προσεγγίσεις της Εκπαίδευσης Ενηλίκων*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κρίβας, Σπ. – Καγκαλίδου, Ζ. (2010). Σύνδεση του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας με την αγορά εργασίας μέσω της εγκαθίδρυσης του θεσμού *Συμβουλευτική για τη Σταδιοδρομία*. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 275-284). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Mezirow, J. και Συνεργάτες (2007). *Η Μετασχηματίζουσα Μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Τσάφος, Β. – Χοντολίδου, Ε. (2010). Μεθόδευση διδασκαλίας στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 39-44). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Τσιμπουκλή, Α. - Φίλλιπς, Α. (2010). *Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων. 3η Διδακτική ενότητα*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης & Θρησκευμάτων. Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης. Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Χατζηθεοχάρους, Π. – Γιοβάννη, Ε. – Νικολοπούλου, Β. (2010). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Εκπαιδευτικό υλικό*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
- Χατζησαββίδης, Σ. (2005). Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ως φορέας διάχυσης της παιδαγωγικής του γραμματισμού και των πολυγραμματισμών. Στο: Καμπάκη, Π. – Λυγερός, Ν. (επιμ.). *Η γλώσσα στη δεύτερη ευκαιρία και στη δια βίου μάθηση. Πρακτικά Ημερίδας, Κομοτηνή 1 Απριλίου 2005* (σελ. 9–31). Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης – Τμήμα Φιλολογίας.
- Χατζησαββίδης, Σ. (2007β). Γραμματισμός και Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην Ελλάδα (2000-2006): αναζητώντας τους όρους και τα όρια ενός θεωρητικού πλαισίου. Στο: Κουτρούμπα, Κ. – Νικολοπούλου, Β. – Χατζηθεοχάρους, Π.

(επιμ.). *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας: μία εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στο πλαίσιο της ελληνικής εκπαιδευτικής πραγματικότητας. Πρακτικά απολογιστικού συνεδρίου* (σελ. 39-46). Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Χατζησαββίδης, Σ. (2009). Η παιδαγωγική του γραμματισμού στην πράξη: Η περίπτωση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας στην Ελλάδα. Στο: Κοντογιάννης, Δ. – Αραποπούλου, Μ. (επιμ.). *Γραμματισμός, νέες τεχνολογίες και εκπαίδευση: όψεις του τοπικού και του παγκόσμιου* (σελ. 159–178). Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας – εκδ. Ζήτη.

Χατζησαββίδης, Σ. (2010β). Μια προβληματική του ελεύθερου χρόνου. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 261-273). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Χοντολίδου, Ε. (2010α). Η έννοια του γραμματισμού στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 33-38). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Χοντολίδου, Ε. (2010β). Το πρόγραμμα σπουδών του Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας. Στο: Λ. Βεκρής - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). *Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* (σελ. 73-78). Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων – Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης – Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Ξενόγλωσση

Freire, P. (1967). *Educação como Prática da Liberdade*. Rio de Janeiro.

Freire, P. (1970). *Pedagogy of the Oppressed*. New York. N.Y.: Herder and Herder.

Freire, P. (1976). *Education: The Practice of Freedom*. London: Writers and Readers Publishing Cooperative, 1976.

Συνημμένα:

1. Το από 22-7-2016 Υπόμνημα «Προσμέτρηση προϋπηρεσίας ωρομισθίων εκπαιδευτικών που υπηρετούν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.)».